

3. Кимлик Н. В. Злочини корупційної спрямованості: способи їх приховування. Вісн. Акад. адвокатури України. 2014. Т. 11. № 3. С. 64–72.

4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. – Х. : Право, 2014. – 440 с.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

6. Жук Н. А. Комунікативна діяльність патрульних поліцейських як одна зі складових правової освіти населення щодо антикорупційного законодавства. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.): у 2 ч. / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. Ч. 2. 460 с. С. 370–372.

7. Сметаніна Н. В. Злочини корупційної спрямованості як прояв і відображення злочинності у сучасному суспільстві: окремі питання запобігання та протидії. *Взаємодія державних органів і громадськості у запобіганні та протидії корупції*: матеріали наук.-практ. семінару (Харків, 24 квіт. 2014 р.). Харків, 2014. С. 90–93.

Зеленяк Поліна Анатоліївна,

викладач циклу загальних та кримінально-правових дисциплін Київського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції» ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії права

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ, В УКРАЇНІ

Анотація. В тезах досліджено запобігання злочинам проти життя і здоров'я дитини. Визначено взаємодія заходів загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання. Особлива увага приділена діяльності Національній поліції України. Також запропоновано заходи запобігання злочинам проти життя та здоров'я дитини.

Annotation. The thesis examines the prevention of crimes against the life and health of a child. The interaction of measures of general social and special criminological prevention is determined. Special attention is paid to the activities of the National Police of Ukraine. Also proposed measures to prevent crimes against the life and health of a child.

Ключові слова: запобігання злочинам, загальносоціальне запобігання, спеціально-кримінологічне запобігання, злочини проти

життя і здоров'я, дитина, профілактика злочинів, суб'єкти запобігання, заходи запобігання, поліція.

Keywords: crime prevention, general social prevention, special criminological prevention, crimes against life and health, child, crime prevention, subjects of prevention, prevention measures, police.

Запобігання злочинам є основним завданням, яке покладається на всі інститути держави, що має комплексний характер і передбачає використання не тільки правових, але й інтеграційних досягнень різноманітних напрямів наукових знань. В основі такої діяльності лежать інструменти, що спрямовані на усунення причин та умов злочинності, вірогідності вчинення задуманих злочинів шляхом розроблення і здійснення цілеспрямованих заходів [1]. У кримінологічній науці сформувалася система запобігання злочинам, що постійно розвивається. При цьому основним завданням такої діяльності є не тільки недопущення вчинення злочинів, але і захист життєво важливих інтересів держави, громадян від загрози різних видів злочинів, злочинності загалом. У сучасних умовах особливим завданням органів державної влади є розроблення й реалізація системи забезпечення безпеки громадян та усунення причин і умов злочинів проти життя та здоров'я дитини. Кризова ситуація, що склалася в державі, на жаль, сприяє вчиненню злочинів.

Розглядаючи запобігання злочинам як комплекс заходів, спеціально передбачених та спрямованих на боротьбу зі злочинністю, які здійснюються органами, що мають визначені функції, пов'язані з цією боротьбою. Загальносоціальне запобігання та спеціально-кримінологічне тісно пов'язані між собою і є взаємообумовленими видами діяльності. При цьому органи, що розробляють спеціальні заходи, повинні на аналізі соціальної та кримінальної ситуації сигналізувати про необхідність урахування тенденцій цієї ситуації у змісті масштабних заходів загальносоціального рівня. Але не тільки результати спеціального запобігання впливають або повинні впливати на заходи загальносоціального рівня, але і останні є або повинні бути базою для спеціального запобігання злочинності. Спеціально-кримінологічне запобігання має три основних об'єкта безпосереднього впливу. По-перше, так звана «соціальна патологія», тобто процеси і явища, у яких реалізуються форми поведінки певних груп населення, що вчиняють злочини проти життя та здоров'я дитини. Це – пияцтво та алкоголізм, вживання наркотичних засобів, психотропних речовин та інших токсичних речовин без медичних показань. Цей рівень спеціального запобігання поєднує заходи з обмеженням поширеності перерахованих явищ шляхом впливу на відповідні групи осіб підвищеного ризику. Він дає можливість впливати на причини та умови, що продукують указані явища. Водночас боротьба з фоновими явищами має більш широке соціальне значення, оскільки вчинення злочину – не один наслідок, а один з можливих. По-друге, спеціальне запобігання злочинності впливає на комплекс причин та умов із

перенесенням центру тяжіння останніх на їх прояви на рівні особливого та одиничного (специфічні фактори, що сприяють посяганням на життя та здоров'я дітей; недоліки в діяльності соціальних служб, відсутність ефективної взаємодії суб'єктів запобігання злочинам проти життя та здоров'я дитини, неефективність запобіжних заходів у діяльності правоохоронних органів; ігнорування існування джерел кримінального впливу та кримінальних ситуацій). По-третє, об'єктом спеціального запобігання є виокремлення в його межах рецидивної форми вчинених злочинів. Таке виокремлення пов'язано з тим, що йдеться про «основу» злочинності, ефективна протидія якій може суттєво вплинути на боротьбу з нею загалом, хоча і не може замінити загальні завдання цієї боротьби. Сутність спеціального запобігання як своєрідного засобу регулювання поведінки громадян і запобігання злочинам втілена, насамперед, у діяльності судових і правоохоронних органів [2]. Необхідно відмітити, що тільки комплексні заходи як загального, так і спеціального запобігання, можуть реально вплинути на ситуацію, що склалася у сфері захисту дітей в Україні.

Саме правоохоронні органи повинні приділяти більше уваги захисту прав і свобод людини і громадянина, її законних інтересів. Необхідно забезпечити заходи для їх реалізації в житті. У цьому контексті особливого значення набуває запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей, а саме ефективні спеціальні заходи, що здійснюються правоохоронними органами, особливо в складний період їх реформування.

Основними повноваженнями поліції є: здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, які сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, що вживаються в межах компетенції заходів для їх усунення [3]. Окремі повноваження у сфері забезпечення безпеки дитини покладаються на підрозділи Національної поліції. Як бачимо, компетенція поліції обмежена лише вказаними повноваженнями такої діяльності. Таким чином регламентовано і участь інших правоохоронних органів. Але можливо стверджувати, що суб'єкти запобігання посяганням на життя та здоров'я дитини є правоохоронні органи та органи державної влади. Особливість діяльності підрозділів Національної поліції полягає в тому, що сам її статус, всі її обов'язки та повноваження містять великий превентивний потенціал. Будь-яку форму здійснення поліцією охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки в тій чи іншій мірі включає в себе частину функцій із запобігання злочинів або правопорушень.

Специфічним завданням того чи іншого підрозділу є певний вид запобіжної діяльності, оскільки самі умови існування підрозділу поліції мають бути спрямовані на застосування певного виду превентивної діяльності, а це означає, що пріоритети в оцінках

результатів запобіжної діяльності тієї чи іншої служби необхідно диференціювати за показниками запобіжної діяльності. Це дає можливість стверджувати, що кожний підрозділ Національної поліції потребує визначення своєї ролі та місця при здійсненні запобіжних заходів відповідно до особливостей завдань, які перед ними стоять.

Основне завдання ювенальної превенції полягає у профілактичній діяльності, що спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин та умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення, а також ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень, та проведення з ними заходів індивідуальної профілактики. Частково визначено захист та вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поведженню з дітьми, що також передбачено Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Зазначений закон обмежує систему заходів запобігання тільки домашнім насильством. Зрозуміло, що обмежуватися цим неможливо, оскільки, і це доведено результатами нашого дослідження, злочини проти життя та здоров'я дитини вчиняються не тільки її родичами. Велике значення для запобігання таким посяганням відіграє знання криміногенної ситуації, що склалася не тільки у сім'ї, але в навчальних закладах, оточуючому середовищі дитини. Саме це сприятиме виявленню можливих потенційних ситуацій та осіб, які здатні вчинити злочини проти життя та здоров'я дитини.

Кількість вчинених злочинів проти життя та здоров'я дитини обумовлює необхідність розширення повноважень цих підрозділів. Аналізуючи діяльність підрозділів ювенальної превенції, неможливо обмежуватися тільки заходами поліцейського піклування, оскільки ці заходи здійснюються за фактом вчинення правопорушення стосовно неповнолітнього. Необхідними та ефективними заходами повинні бути: 1) аналіз стану захищеності дітей, що проживають на території обслуговування (особливо знання можливих загроз – насамперед, щодо посягань на життя та здоров'я дитини); 2) застосування заходів реагування на потенційні загрози життю та здоров'ю дітей (відвідування за місцем проживання дитини для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть сприяти посяганням на її життя та здоров'я, вчинення стосовно неї адміністративних і кримінальних правопорушень.); 3) направлення дитини до відповідного медичного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги; 4) створення бази даних щодо фактів злочинів проти життя та здоров'я дитини; 5) здійснення кожного року моніторингу ситуації щодо вчинення злочинів проти життя та здоров'я дитини.

Злочини проти життя та здоров'я дітей є наслідком конфліктних ситуацій, що мають періодичний, тривалий характер з наростанням їх тяжкості, загостреності. І саме в цьому проявляється особлива

соціальна небезпека злочинів щодо дітей, яка потребує постійного удосконалення роботи з її профілактики. Нейтралізація конфліктних ситуацій шляхом застосування впливу на сторони конфлікту – ефективний спосіб запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей. Саме завдяки застосуванню заходів ранньої профілактики, що містить заходи запобіжного впливу при застосуванні психолого-педагогічних навичок та вмій з метою недопущення вчинення злочину, та спрямована на перебудову свідомості особистості, що може вчинити злочин проти життя та здоров'я дитини. Методика ранньої профілактики повинна включати виконання широкого комплексу заходів виховного характеру, що буде сприяти недопущенню вчинення злочинів проти життя та здоров'я дитини.

Список використаних джерел

1. Профілактика злочинів : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. Київ : Атіка, 2011. С. 14. С. 720.
2. Медицький І. Б. Запобігання злочинності: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2008. С. 35 (220с.).
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Іващенко Віта Олександрівна,

професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРИЧИНИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Розкрито поняття і форми домашнього насильства, основні причини його вчинення та широкого поширення в Україні.

Ключові слова: домашнє насильство; фізичне насильство; психологічне насильство; економічне насильство; причини домашнього насильства.

Summary. In the thesis the concept and forms of domestic violence, its main causes and reasons of the spread in Ukraine, are revealed.

Keywords: domestic violence; physical violence; psychological violence; economic violence; causes of domestic violence.

Домашнє насильство – глобальна проблема, яка існує давно і набула актуальності у всьому світі. Не винятком є і Україна, де прийнята спеціальна нормативно-правова база з метою запобігання та протидії цьому явищу.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. [1] визначив домашнє насильство як